

Jaroslav Šedivý: *Diplomacie je uměním kompromisu. Cesta do NATO, do EU a další příběhy. 1995–2002.*

1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2009, 280 stran plus 24 stran obrazové přílohy, ISBN 978-80-204-2015-2, signatura knihovny ÚMV 56 107 KN.

Kniha bývalého českého diplomata, ministra zahraničí a disidenta v jedné osobě svou formou i obsahem volně navazuje na titul *Velvyslancem u Eiffelovy věže* z roku 2008, a završuje tak vzpomínání Jaroslava Šedivého na vlastní diplomatickou kariéru. I z této knihy je patrné silné zaujetí pro interpretaci historických událostí, které autor prožil na vlastní kůži coby velvyslanec v Belgii a Lucembursku, ministr zahraničí ve dvou vládách a konečně coby velvyslanec ve Švýcarsku, odkud odešel v polovině roku 2002. Svým charakterem a zpracováním se recenzovaná publikace blíží titulům vydávaným bývalými předními politiky a státníky, kteří vzpomínají na léta aktivní kariéry a poutavě přibližují čtenářkám a čtenářům prostředí velké politiky.

Obdobným způsobem shrnuje Jaroslav Šedivý své vlastní zážitky z let 1995–2002, a umožňuje tak nahlédnout do zákulisí politických jednání formujících českou zahraniční politiku v poslední dekádě 20. století. Ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že jde o téma navýsost odborné, a pro běžné čtenářstvo tudíž nudné a jen obtížně stravitelné, ani zdaleka tomu tak není. Autor si po celou dobu svého vzpomínání udržuje nezbytný nadhled, humor a lehkost, s nimiž události z druhé poloviny 90. let glosuje. Současně se projevuje jeho smysl pro detail a historickou přesnost, kterým vynikají i Šedivého předchozí knihy (k těm nejvýznamnějším patří *Metternich kontra Napoleon*, poprvé vydaná pod pseudonymem již v době komunismu, podruhé 2005; či *Tajemství a hříchy rytířů templářského řádu*, 1998). Na základě podrobných poznámek v diářích, které si Šedivý po dobu svého angažmá ve státní službě dělal, má vyprávění výrazně faktografický rozměr, který však není na škodu věci.

Kniha sama je rozdělena na tři části, doplněné krátkou předmluvou, závěrem a barevnou obrazovou přílohou, která umocňuje autorovu schopnost vtipně a zároveň věcně vybrat a okomentovat událost zmíněnou v textu. Knize by možná slušel závěrečný rejstřík hesel a jmen, nicméně u publikace tohoto typu nelze jeho absenci považovat za zásadní problém.

Zároveň platí, že pro pochopení některých autorových názorů a interpretací je dobré znát jeho osobní i profesní život, který byl výrazně poznamenán neochotou konformně vycházet s komunistickým režimem, za niž si Šedivý vysloužil v roce 1970 půlroční vězení a propuštění z Ústavu mezinárodní politiky a ekonomie.

První část knihy, pojmenovaná „Belgie, Lucembursko, NATO, ZEU“ (s. 11–78), zachycuje Šedivého coby velvyslance u belgického krále, lucemburského velkovévody a zároveň zástupce České republiky při Severoatlantické alianci a Západoevropské unii (léta 1995–1997). Autor představuje spletitou síť vazeb a vztahů, v nichž se diplomat musí zorientovat a v optimálním případě také s jistotou pohybovat. Vedle stručného představení každodenní agendy, kterou měl jako velvyslanec na starosti (sám Šedivý přiznává, že jeho diář byl neustále plný, přičemž vedle „velkých záležitostí“ byl nucen řešit také drobnosti a kuriozity, například výměnu kuchaře), nastiňuje rovněž politické realie (specifika politického systému Belgie, které komplikují výkon funkce, či aféru Dutroux apod.) a praxi v bilaterálních česko-belgických vztazích. S povděkem lze kvitovat Šedivého zmínky o českých klopýtnutích a špatných rozhodnutích, jimž musel on coby velvyslanec ČR čelit.

Ukázkovým příkladem české neobratnosti budíž kulturní akce v Bruselu z přelomu let 1998 a 1999 (s. 31–36). Nadace Europaia, organizující od roku 1969 každé dva roky kulturní přehlídku vybrané země, oslovila v této souvislosti Českou republiku, která tak dostala jedinečnou příležitost „představit se světu“ coby první země bývalého východního

bloku. Česká strana však nebyla schopna zajistit adekvátní financování této prestižní akce. Hrozící mezinárodní skandál (Šedivý vzpomíná, že i belgický král Albert II. se rozčílil – s. 35) byl odvrácen až po opakované intervenci samotného Šedivého (počátkem roku 1998 stojícího v čele ministerstva zahraničí) a nakonec i narychlo svolanou noční schůzkou prezidenta Havla s ministry zahraničí a kultury, kde bylo rozhodnuto o navýšení státního příspěvku ze strany tehdejší Zemanovy vlády.

Nikoliv rozsáhle, avšak sofistikovaně zachycuje Šedivý úkoly, které mu příslušely v rámci přístupových rozhovorů k NATO. Vedle vlastních jednání pak s pochopitelnou dávkou nostalgie vzpomíná na okamžik osobního setkání s tehdejší americkou ministryní zahraničních věcí Madeleine Albrightovou, která při podpisu přístupového protokolu poprvé použila své původně české příjmení Korbelová (viz obrazovou přílohu a s. 107). Českému vstupu do NATO se Šedivý věnuje poměrně obsírně i v následující části knihy, kdy nově vystupoval v roli ministra zahraničí a určoval hlavní směr zahraničněpolitické agendy země. Zmíněn je také specifický a značně komplikovaný vztah k Rusku, který provázel veškeré diskuse o potenciálním rozšíření aliance směrem na východ, jež vyvrcholily ustanovením speciálního orgánu, Rady NATO–Rusko.

Za zmínku jistě stojí Šedivého schopnost věrohodně přiblížit zákulisi politického vyjednávání, v němž velkou roli vedle roviny oficiální hraje složka osobní. Vedle již zmíněného velmi přátelského vztahu s americkou ministryní zahraničí vzpomíná Šedivý na řadu osobních setkání a neformálních diskusí, které byly nezbytnou součástí jeho každodenní práce. Poznámka osobního charakteru se váže prakticky ke každé události, což vyvolává pocit úzkého sepětí s autorem, který čtenářům představuje své kolegy v neformálním světle.

Ve druhé části textu, pojmenované „Po červeném koberci rovnou do Černína“ (s. 81–206), vzpomíná Šedivý na svůj vstup do vysoké vládní politiky (léta 1997–1998), kdy během osmi měsíců zastával ve dvou různých vládách post ministra zahraničních věcí. Na hektické okamžiky prvních desítek minut, kdy Šedivý reagoval na nabídku tehdejšího premiéra Václava Klause, aby nahradil ve vládě odstoupivšího ministra Zieleniece, navazují neméně hektické měsíce práce na úřadě, provázené pádem Klausovy vlády, nabídkou stát se premiérem země a ukončené zahraničními cestami do Latinské Ameriky a Lotyšska. Šedivého vzpomínky na MZV ilustrují snahu dodat české zahraniční politice pod vlastním vedením nové akcenty a odstranit obtíže, které on sám jakožto velvyslanec pociťoval při každodenní práci na vlastní kůži. Zvláštní pozornosti se během jeho působení na ministerstvu dostávalo zejména proexportní politice, která v polovině 90. let patřila k zanedbávaným otázkám. Mnohdy však do pomyslných dveří, které Šedivý během svých zahraničních cest otevřel, nikdo nevstoupil a veškeré vynaložené prostředky přišly vniče.

Pro odbornice a odborníky orientující se v problematice mezinárodních vztahů jsou pravděpodobně nejzajímavější a nejdůležitější pasáže věnované tématům, která na první pohled nehrála klíčovou roli v zahraničněpolitické agendě, avšak současně byla jakýmsi lakmusovým papírkem vztahů mezi (částečně) transformovanou Českou republikou a okolním (nedemokratickým) světem. Za zmínku stojí například stanovisko ČR k vysílání Rádía Svobodná Evropa – Rádía Svoboda do Íránu (s. 186–191). Podobně zajímavou událostí, která ukázkově potvrzuje Šedivého přesvědčení, že diplomacie je uměním kompromisu, může být dokončení jednání o vzniku diskusního fóra v rámci Česko-německého fondu budoucnosti (s. 136–143). Šedivý vtipně a současně výstižně nastiňuje situaci v Poslanecké sněmovně, v níž probíhala bouřlivá diskuse o složení některých orgánů spjatých s fondem, a přibližuje mnohá nekompetentní vyjádření řady poslanců majících potřebu vyjádřit se ke všemu, o čem se na půdě sněmovny diskutovalo.

Závěrečná část, nazvaná jednoduše „Švýcarsko“ (s. 209–274), shrnuje Šedivého poslední roky ve vysoké diplomacii (období 1999–2002). Po pádu Tošovského vlády a nástupu Jana Kavana do čela diplomacie se Šedivý přesunul do této alpské země, kde působil do poloviny roku 2002 a poté byl na vlastní žádost z osobních důvodů z postu velvyslance

uvolněn. Šedivý vzpomíná zejména na nové úkoly, které před něj byly postaveny, a pou-
tavým způsobem srovnává každodenní život velvyslance působícího v Paříži, Belgii a Švý-
carsku. Podobně jako v první části stručně přibližuje politický systém Švýcarska a poli-
tickou realitu, v níž se pohyboval.

Opět vtípně a současně lidsky působí glosa pojmenovaná „Balkon naší ambasády oku-
pován“ (s. 228). Šedivý vzpomíná na obsazení ambasády skupinkou mladých lidí vyjadřu-
jících touto akcí podporu demonstrantům v Praze, kteří se tam sjeli, aby bojovali proti
zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Krátké zatčení některých praž-
ských demonstrantů přimělo jejich švýcarské sympatizanty k odvetné akci, při níž obsa-
dili budovu českého velvyslanectví v Bernu. Zábavná je především skutečnost, že ambasa-
dá mohla být „okupována“ zejména kvůli tomu, že Šedivý zapomněl zavřít okno a dveře
balkonu. Šedivého ochota popovídat si s mladými lidmi při neformálním posezení na zíd-
ce přispěla k vyřešení aférky bez dalších problémů, ovšem jak sám Šedivý přiznává, vedl
tento drobný incident k poučení, že „i v tomto klidném Švýcarsku je třeba důsledně do-
držovat bezpečnostní předpisy“ (s. 230).

Poslední stránky knihy věnuje Šedivý některým nemilým událostem, které musel jako
velvyslanec řešit. Šlo zejména o problémy související s honorárními konzuláty a jejich ob-
sazováním či o politické a finanční kauzy spojené s obdobím tzv. opoziční smlouvy. Krát-
kou zmínku věnuje Šedivý Lichtenštejnsku a česko-lichtenštejnským vztahům, jejichž
neuralgickým bodem je po desítky let nárok lichtenštejnské strany na český majetek zkon-
fiskovaný na základě Benešových dekretů.

Své memoáry zakončuje Šedivý krátkým dopisem od Václava Havla, který jej uvolnil
z úřadu a umožnil mu návrat do Prahy za manželkou, která v té době řídila Muzeum Kampa.
Havlův pozdrav je ukončen poděkováním za bezvadnou organizaci nedávné návštěvy
prezidentského páru ve Švýcarsku. I tato drobná poznámka dokazuje, že Jaroslav Šedivý
byl po celou dobu svého působení ve státních službách více než pouze loajálním úřední-
kem, který dělá svou práci.

Předkládanou knihu nelze než doporučit k přečtení, a to jak široké veřejnosti, tak od-
bornému publiku. Prvním nabídne neocenitelný vhled do problematiky, která se na první
pohled zdá nudná a příliš komplikovaná, druhým pak umožní vidět některé události v no-
vých souvislostech a s určitým nadhledem, který řada odborných monografií postrádá. Jen
stěží lze něco knize po formální či faktické stránce vytknout. Svým zpracováním přesně
plní účel, pro který byla autorem sepsána, a uvítají ji všichni, kteří mají zájem pochopit
milníky české zahraniční politiky jinak než skrze oficiální dokumenty.

Samozřejmě že kniha není vyčerpávajícím zdrojem informací (to ale ani není jejím
cílem), může však být neocenitelným průvodcem zákulisím (české) diplomacie. Stojí za
to připojit slovo *bohužel*, neboť mnohé vtípně komentované události ve skutečnosti vy-
povídají o určitém (zejména morálním a hodnotovém) marasmu, v němž se česká diplo-
macie nacházela a nachází. Jak jinak vnímat neschopnost české strany kontinuálně sledovat
po celá 90. léta jednu zahraničněpolitickou linii a například neochotu některých ministrů
zahraničních věcí navázat na pozitivní aspekty práce svého předchůdce. Nezbyvá než
věřit, že po téměř deseti letech od doby, kdy Šedivý své vyprávění končí, vidí česká poli-
tická reprezentace konečně za horizont vlastního funkčního období.

Linda Piknerová